

היותם בין העם והנביא ימינו

1

את ארון האלהים אל עגלה חדשה וישארו מבית אבינבב אשר
 בגבעה ועזא ואחיו בני אבינבב נהגים את העגלה חדשה: וישארו
 מבית אבינבב אשר בגבעה עם ארון האלהים ואחיו הלך לפני
 הארון: ונדד וכל בית ישראל משחקים לפני יהוה בכל עצי
 ברזים ובקורות ובקבלים ובתפים ובמנענעים ובצלצלים: ונבאו
 עד גרן נכון וישלח עזא אל ארון האלהים ויאחז בו כי שמטו הבקר:
 ויחראף יהוה בענה ויכהו שם האלהים על השל ונמת שם עם ארון
 האלהים: ויחור לדוד על אשר פרץ יהוה פרץ בענה ויקרא למקום
 ההוא פרץ ענה עד היום הנה: וירא דוד את יהוה ביום ההוא ויאמר
 איה ובוא אלי ארון יהוה: ולא אבנה דוד להסיר אלי את ארון
 יהוה על עיר דוד ויטהו דוד בית עבד אדום הגמי: וישב ארון יהוה
 בית עבד אדם הגמי שלשה חדשים ויברך יהוה את עבד אדם ואת
 כל ביתו: ויגד למלך דוד לאמר ברך יהוה את בית עבד אדם
 ואת כל אשר לו בעבור ארון האלהים ויגד דוד וישב את ארון
 האלהים מבית עבד אדם עיר דוד בשמחה: ויהי כי צעדו נשאי
 ארון יהוה ששה צעדים וזבח שור ומריא: ודוד מכרכר בכל עו
 לפני יהוה ודוד חגור אפוד גד: ודוד וכל בית ישראל מעלים את
 ארון יהוה בתרועה ובקול שופר: והיה ארון יהוה בא עיר דוד
 ומילכל בת שאל נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפון
 ומכרכר לפני יהוה ותבו לו בלבה:

ענין ל

לב, ים ויהי כאשר קרב אל המזנה וירא
 את העגל ומחולות ויחרא אף משה ויטלך כידו
 את הלוחות וישבר אותם תחת ההר.
 הענין, כי התורה והאמונה המה עיקרי האומה
 הישראלית, וכל הקדושות, ארץ ישראל
 וירושלים וכו' המה פרטי וסניפי התורה
 ונתקדשו בקדושת התורה, ולכן אין חילוק
 לכל עניני התורה בין במקום בין בזמן
 והיא שוה בארץ ישראל ובהר"ל [לבד מצוות
 התלויות בארץ]. וכן הוא שוה בין לאדם
 הגבוה שבגבוהים — משה איש האלקים
 — להספל שבספלים, ומשה, לא קראו התורה
 רק סרסור: אבל אין התיחסות התורה לו,
 והתורה היא מחוייבת המציאות, כי קוב"ה
 ואורייתא חד, וכמו שהוא כחוייב המציאות,
 כן התורה, ומציאותה אינו תלוי רק בעילת
 העילות יתברך שמו.

ועל זה צווה משה ככרוכיא: האם תדמו
 כי אני ענין ואיוו קדושה בלתי כצות ה',
 עד כי בהעדר כבודי עשיתם לכם עגל! חלילה,
 גם אני איש כמוכם, והתורה אינה תלויה
 בי, ואף אם לא באתי היתה התורה במציאותה
 בלי שינוי חלילה — והראיה, כי ל"ה שנה
 כהיו נוזפים במדבר לא היה הדיבור מתחם
 למשה (ירושלמי הענין ג, ד) — ואל תדמו
 כי המקדש והמשכן הכה ענינים קדושים
 מעצמם, חלילה! השם יתברך שורה בתוך בניו,
 ואם "המה כאדם עברו ברית", הוסר מהם
 כל קדושה, והמה ככלי חול "באו פריצים
 ויחללוה", וטיטוס נכנס לקודש הקדשים
 וזונה עמו ולא נזוק (גיטין נו, ב), כי הוסר
 קדושתו, ויותר כזה, הלוחות — "מכתב
 אלקים" — גם המה אינם קדושים בעצם רק
 בסיבילכם, וכאשר זתה כלה בתוך חופתה,
 המה נחשבים לנבלי חרש ואין בהם קדושה
 מצד עצמם, רק בשיבילכם שאתם שומרים
 אותם. סוף דבר: — אין שום ענין קדוש
 בעולם מיוחס לו העבודה והכניעה, ורק השי"ת
 שמו הוא קדוש במציאותו המהוייבת, ולו
 גאווה תהילה ועבודה, וכל הקדושות מצד
 ציווי שצוה הבורא לבנות משכן לעשות בו
 זבחים וקרבנות לשם יתברך בלבד. והכרובים,
 חלילה, אין להם עבודה ושום מהשבה וענין,
 רק זהו כמו הקברניט רוצה לדעת הרוח לאן
 נוטה, עושה תורן, כן עשה הבורא יתברך
 סימנים וציונים להודיע את ישראל עושים
 רצונם של מקום בזמן "שפניהם איש אל
 אחיו" וכו' ודו"ק. ולכן "אין בארון רק
 לוחות" (מלכים א, ט) והספר הורה (בבא
 בתרא יד, א); והכרובים הנה כבהוץ על

וידבר יהוה אל משה לאמר: ראה קראתי א ב לא
 בשם בצלאל בן אוהרן בן חור למטה יהודה: ואמלא אתו רוח
 אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה: לחשב מחשבת
 לעשות בזהב ובכסף ובנחשת: ובחרשת אבן למלאה ובחרשת עץ
 לעשות בכל מלאכה: ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך
 למטה דן ובלב כל חכמים לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך:
 את אהל מועד ואת הארון לעלת ואת הכפרת אשר עליו ואת כל
 כלי האהל: ואת השלחן ואת כליו ואת המנרה השטהרה ואת כל
 כליה ואת מזבח הקטרת: ואת מזבח העלה ואת כל כליו ואת
 הכיור ואת כנו: ואת בגדי השבד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן
 ואת בגדי בניו לכהן: ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקדש
 ככל אשר צויתך ועשו:

ויאמר יהוה אל משה לאמר: ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך
 את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרכתכם לדעת כי
 אני יהוה מקדשכם: ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה
 מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב
 עמיה: ששת ימים עשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש
 ליהוה כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: ושמרו בני ישראל
 את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: בני ובני בני
 ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת
 הארץ וביום השביעי שבת ונפש:
 ונתן אל משה ככלתו
 לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים באצבע
 אלהים: וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על
 אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי
 זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה יהיה לנו:

כשם כי

2

מוקדם ומחור כתורה מעשה העגל קודם לזיווי מלאכת המשכן ימים רבים היה שהרי
 ז"ל בתמונו נשתכרו הלוחות וכיום הכפורים נתרנה הקב"ה לישראל ולמהרת התמילו
 ננדנת המשכן והוקם באחד בניסן (5"ע עוכא דלמא הכל כסדר זיווי הקב"ה למשה
 היה בארבעים ימים הראשונים טרם עשות העגל וקודם רדתו מההר עשו את העגל
 ומשה לא הגיד לישראל זיווי המשכן עד למחרת יום הכפורים שהיו ישראל מרוצים
 להקב"ה. וכן הוא כהדיא כוהר ויקהל אשר על כן זיווי הקב"ה כתיב מואת כל איש
 דהיינו גש ערב רב כמו שדרשו רבותינו ז"ל איש איש מולמד וכו'. ומשה בזיווי אמר
 לישראל קחו מאתכם דייקא ולא מערב רב לפי שהם נרמו בנזקין וק"ל)

נשי (5"ע)

3

משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר
 צוה יהוה לעשות אתם: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי
 ידוה לכם קדש שבת שבתון ליהוה כל העשה בו מלאכה יומת:
 לא תבצערו אש בכל משבתיכם ביום השבת:
 ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה
 יהוה לאמר: קחו מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה את
 תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת: ותכלת וארזמן ותולעת שני ושש
 ועזים: וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: ושמן למאור
 ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

סוף יקח

4

יא ויעש וגו'. טעם אשר החזיר הכתוב כל הפרטים,
 ולא הספיק לומר ויעש כאשר צוה ה' את משה, על
 דרך אומרט ז"ל (נ"ר ס ט ח) נכפל פרשת אליעזר עד
 חנרהס, כי מתוך שחזרנו עליו נכמה נ' פעמים, וכמו כן
 גילה הכתוב צענין מעשה המשכן, כי חמצ עליו, ולזה נכתב
 ב' פעמים:

ארץ נתיים (5"ע)

5

וא ב יסף עוד דוד את כל בחור ב ישראל שלשים אלף: וקם ויגד
 דוד וכל העם אשר אתו מבצלי יהודה להעלות משם את ארון
 האלהים אשר נקרא שם שם יהוה צבאות ישב הכרבים עליו: וירכבו

עין משה

כי - כפי

יך מצוה להרכות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והמנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקרין ומספקין ומנגינין ומשמחין במקדש בימי חג המנוחה. אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמע: מן השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה כהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המניס דעתו וחולק כבוד לעצמו וטהכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושומה. ועל זה הוזהר ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המטפיל עצמו ומקל טפו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד טאהבה. וכן דוד טלך ישראל אטר ונקלותי עוד טואת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמח לפני ה' שנאמר והמלך דוד טפון וטכרר לפני ה' וגי:

כמבט סול הגיות זולק

ותצא אש מלפני יהוה ותאכל כל עולי המזבח את העלה ואת הקרבנים וקרא כל העם וירגו ויספלו על פניהם: ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחמתו ויתנו כהן אש וישמי עליה קטרת ויקרבו לפני יהוה אש ורה אשר לא צוה אתם: ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם ויקחו לפני יהוה: ב

ביום שמיני

(ג) הוא אשר דבר וגוי. היכן דיבר, ונועדתי שמה לפני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט מג), אל תקרי בכבודי, אלא פמכודי, אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הים במיודעיו של מקום והייתי סבור או כי או נך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך:

כ"ג (פ"ג)

בשמונה

ב עשרה שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח הזה: אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים לקראתו יאשיהו: וישלח אליו מלאכים לאמר מהי לי ולך מלך יהודה לא יעליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישיחיתך: וב לא יסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים ויבא להלחם בבקעת מגדו: וירו היריח למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד: ויעבירוהו עבדיו מן המרכבה וירכבוהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכוהו ירושלים וימת ויקבר בקברות אבותיו וכל יהודה וירושלים מתאבלים על יאשיהו:

ה ויקבץ ויקמהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתגנם לחק על ישראל והגם כתובים על הקינות:

כד' הימים בל'ה

(כ) אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים. הפסוק קובל ומקונן על יאשיהו שלא נעשה לו נס כמו לחזקו שכתוב בו אחרי הדברים והאמת בא כנחריב על חזקו ונעשה לו נס: להלחם בברכמיש על פרת. על מלך

אמר כדכתיב (במלכים ב' כ"ג) ורצה לעבור דרך ארץ ישראל עליו ופרעה נכו לא היה יכול לבוא עליו דרך נהר פרת אם לא יעבור דרך ארץ ישראל שהרי מזכיר בדומה של ארץ ישראל ונהר פרת בלפניו של ארץ ישראל: ויצא לקראתו. שדך וחכב לא תעבור באלכס (ויקרא כ"ז) אפילו חכב של גלוס לא תעבור באלכס ולא ידע חטא ליניי הדור אשר אחרי סדלת קמו לסדור

כ"ג (פ"ג)

אין ספק, שכונתם היתה רצויה; שהרי הם קרויים "קרובי" גם לאחר שחטאו; וכונה רצויה זו באה לידי ביטוי בדברי תורת כהנים: "אף הם בשמחתם כיון שראו אש חדשה עמדו להוסיף אהבה על אהבה". אך עובדה היא: בה בשעה שהאומה זכתה לגילוי קירבת ה', הרי הכ חשו צורך בקרבן מיוחד משלהם; ומכאן, שלא פעמה בלבם רוח נכונה של כהונה. כהני ישראל בטלים בכלל האומה; אין להם מעמד משלהם; כל עצמם — שהם עומדים בקרב עמה, ומכאן כל מעמדם לפני ה'. נמצא, שעצם קרבתם היה בה משום חטא; ומאידך, גם קרבנם היה שלא כדיון בכל פרטיו. ושתי בהינות אלה של חטאם גלמדו בתורת כהנים (להלן טז, א) מלשונות המקראות השונים: "בקרבתם לפני ה' וימתו" (שם) — "וימת נדב ואביהוא וגוי בהקרבתם אש זרה וגוי" (במדבר ג, ד). הוזה אומר: גם ה"קריבה" הסובייקטיבית וגם ה"הקרבה" האובייקטיבית היה בהן משום חטא. ואכן אף הקרבת הקרבנות עצמם היתה שלא כדיון מכל בחינה. גם המחנות וגם האש וגם הקטורת היו בניגוד להלכה. כל כלי השרת חייבים להיות משל ציבור ולשם קודש (ראה רמב"ם ה"ל כלי המקדש פ"ח, ה"ז; ה"ל בית הבחירה פ"א ה"כ). עם מסירת הקרבן לכלי הקודש של האומה הרי המקריב עומד על אדמת קודש של העם ותורתו; והרי הוא מתמסר לדרישות המקדש — אגב ביטול כל רצון עצמי שרירותי. ואילו המחנה של נדב ושל אביהוא היתה מחנתו של כל אחד מהם; הם לא הקריבו בכלי המקדש, אלא בכלי עצמם — בלא ביטול רצונם העצמי.

יאמר שמואל אלישאל אתי שלח יהוה למשחך למלך עליעמו על ישראל ועתה שלע לקול דברי יהוה: כה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר יעשה עמלק לישראל אשר ישם לו בדרך בעלתו ממזרים: עתה לך והכיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר יליו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד אישה מעלל ועד יונק משור ועד ישה מגמל ועד יחמור: וישמע שואל את העם ויפקדם בטלאים מאתים ה אלף רגלי ועשרת אלפים את איש יהודה: ויבא שואל עד עיר עמלק וירב בנחל:

שואל א"ס

בנחל *אמר ר' מני על עסקי נחל בשעה שאמר לו הקב"ה לשואל לך והבית את ה' על ארומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה כל הנפשית הללו על ארמת כמה וכמה ואם אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו *אל תדיק הרבה סוב אתה ופנע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו *אל תרשע הרבה

ג' ימא (בב"ל)

נרש' הירש בלש' שמיני